

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 07.12.2005, sp. zn. 3 Tdo 816/2005, ECLI:CZ:NS:2005:3.TDO.816.2005.1

Číslo: 8/2007

Právní věta: Aktuální právní kvalifikace stíhaného skutku jako trestného činu, na který se jinak vztahuje aboliční ustanovení čl. I písm. a) rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 3. 2. 1998 (č. 20/1998 Sb.), ještě bez dalšího nezakládá nepřípustnost trestního stíhání podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. Z hlediska případné aplikace tohoto aboličního ustanovení amnestie není orgán činný v trestním řízení vázán stávající právní kvalifikací skutku, ale je oprávněn a povinen posoudit správnost takové právní kvalifikace sám jako předběžnou otázku ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 tr. ř. Může tak dospět k právnímu posouzení skutku jako trestného činu, na který se nevztahuje aboliční ustanovení amnestie prezidenta republiky, třebaže v době jejího vyhlášení byl skutek právně kvalifikován tak, že by se na něj amnestie vztahovala.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 07.12.2005

Spisová značka: 3 Tdo 816/2005

Číslo rozhodnutí: 8

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Amnestie, Předběžná otázka

Předpisy: § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř.
§ 9 odst. 1 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného K. S. proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 9. 2004, sp. zn. 2 To 64/2004, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 36 T 9/2001.

Z o d ů v o d n ě n í :

V odsuzující části rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 1. 2004, sp. zn. 36 T 9/2001, byl obviněný K. S. (vedle dalších spoluobviněných) uznán vinným mimo jiné pokusem trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 a § 222 odst. 1 tr. zák. a trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. Byl mu za to, jakož i za další trestnou činnost, uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání 4 roky s výkonem ve věznici s ostrahou.

Ve vztahu k výše označeným trestným činům pak k odvolání obviněného rozhodl Vrchní soud v

Olomouci rozsudkem ze dne 7. 9. 2004, sp. zn. 2 To 64/2004, tak, že podle § 259 odst. 3 tr. ř. po částečném zrušení rozsudku soudu prvního stupně nově uznal obviněného K. S. vinným pokusem trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 a § 222 odst. 1 tr. zák., který spáchal skutkem spočívajícím v tom, že „dne 15. 3. 1996 kolem 09.00 hodin v O. - V., v přítomnosti svého bratra obviněného P. S. záměrně napadl pracovníka S. e. z. O., a. s., P. B., provádějícího s dalšími spolupracovníky P. Č. a R. S. kontrolu elektrorozvodů, přičemž na P. B. zaútočil v záměru způsobit mu vážné poranění mosazným tzv. boxerem nasazeným na ruce, kterým jej udeřil do temene hlavy, a tím mu náhodou způsobil pouze tržně zhmožděnou ránu na levé straně čelní a spánkové krajiny hlavy a otřes mozku, což si u něj vyžádalo následnou čtyřdenní hospitalizaci a léčení až do 15. 4. 1996.“ Dále byl obviněný uznán vinným trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák., jenž po skutkové stránce spočíval v tom, že „následně takto otřeseného a poraněného P. B. výhrůzkou dalšího napadání přiměl, aby se šel do domu v S. ul. omluvit matce obviněného E. S. za předchozí správně zjištěný neoprávněný odběr elektrické energie.“ Podle § 222 odst. 1 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. pak odvolací soud uložil obviněnému K. S. úhrnný trest odnětí svobody v trvání 3 roky nepodmíněně a podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. jej pro výkon tohoto trestu zařadil do věznice s ostrahou.

Proti shora citovanému rozsudku odvolacího soudu podal obviněný K. S. dovolání, v němž uplatnil dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. V jeho odůvodnění dovolatel namítl, že napadeným rozsudkem neměl být uznán vinným pokusem trestného činu podle § 8 odst. 1 a § 222 odst. 1 tr. zák., neboť v daném případě bylo trestní stíhání pro předmětný skutek nepřijatelné podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. vzhledem k amnestii prezidenta republiky ze dne 3. 2. 1998 (č. 20/1998 Sb.). Podstata věci podle dovolatele spočívá v tom, že na základě záznamu o sdělení obvinění ze dne 20. 4. 1996 byl trestně stíhán pro trestný čin ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 tr. zák. a trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák., jichž se měl dopustit dne 15. 3. 1996. Podle sdělení obvinění i následně podané obžaloby bylo přitom zřejmé, že šlo o dva samostatné skutky. V rozhodnutí prezidenta republiky ze dne 3. 2. 1998 o amnestii bylo nařízeno, aby nebylo zahajováno, a pokud bylo zahájeno, aby bylo zastaveno trestní stíhání pro trestné činy spáchané úmyslně přede dnem tohoto rozhodnutí, pokud na ně zákon stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující 2 roky. V uvedené souvislosti dovolatel poukázal na to, že na trestný čin podle § 221 odst. 1 tr. zák. zákon stanoví horní hranici trestní sazby 2 roky odnětí svobody. Za tohoto stavu proto měl tehdejší vyšetřovatel postupem podle § 172 odst. 1 písm. d) tr. ř. zastavit trestní stíhání obviněného pro skutek kvalifikovaný jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 tr. zák. s ohledem na ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. Pokračovat se mělo pouze v trestním stíhání pro skutek, v němž je spatřován trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. Místo toho tehdejší vyšetřovatel po uplynutí značné doby od vydání rozhodnutí o amnestii upozornil dovolatele, že jeho jednání původně kvalifikované podle § 221 odst. 1 tr. zák. bude nadále posuzováno jako pokus trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 a § 222 odst. 1 tr. zák. Takový postup byl podle dovolatele zásadně nesprávný, neboť podle jeho názoru nebylo možné v žádném případě pokračovat po dni 3. 2. 1998 v jeho trestním stíhání pro skutek, na který se vztahuje amnestie prezidenta republiky, a to ani v případě, pokud orgán činný v trestním řízení ex post dospěje k závěru, že skutek je nutno právně kvalifikovat jinak. Orgány činné v trestním řízení tak podle něj nerespektovaly, že udělování amnestie je ústavním zásahem moci výkonné do moci soudní. Jestliže tehdejší vyšetřovatel nepřekvalifikoval jednání obviněného do vydání amnestijního rozhodnutí, měl zastavit jeho trestní stíhání a měl zcela mechanicky aplikovat aboliční ustanovení amnestie. Z tohoto důvodu odvolatel neakceptuje ani názor odvolacího soudu, podle něhož orgány činné v trestním řízení si musí klást otázku, zda z provedených důkazů vyplývá, že dané jednání je skutečně trestným činem podléhajícím amnestii, nebo zda stávající či potenciálně doplněné dokazování může vést k závěru, že se jedná o trestný čin nepodléhající amnestii. Na tomto základě dospěl dovolatel k přesvědčení, že po vydání rozhodnutí prezidenta republiky ze dne 3. 2. 1998 bylo trestní stíhání pro skutek kvalifikovaný jako trestný čin podle § 221 odst. 1 tr. zák. nezákonné a mělo být zastaveno podle § 172 odst. 1 písm. d)

tr. ř. s odkazem na § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství se ve vyjádření k dovolání obviněného K. S. ztotožnil se závěry odvolacího soudu s poukazem na to, že trestní stíhání osoby pro určitý trestný čin se vede ohledně skutku. Má-li být trestní stíhání obviněného vedené pro amnestovatelný trestný čin zastaveno z důvodu § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř., může se tak stát pouze za předpokladu, že skutek současně nelze posoudit jako jiný, a to neamnestovatelný trestný čin. Pro rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení je podle státního zástupce významný především samotný skutek, a nikoliv (primárně) jeho právní kvalifikace. Státní zástupce současně poukázal na judikaturu týkající se této problematiky, podle níž soud musí jako předběžnou otázku (§ 9 odst. 1 tr. ř.) posoudit, pod které ustanovení je třeba podřadit skutek, pro který je obviněný stíhán, přičemž právním posouzením skutku v obžalobě není soud vázán. Státní zástupce navrhl, aby dovolací soud odmítl podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

Nejvyšší soud dospěl ohledně dovolání obviněného K. S. k těmto závěrům.

Dovolání z důvodu § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., který uplatnil obviněný K. S., lze podat tehdy, pokud proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřípustné. Uvedený dovolací důvod se tedy vztahuje na případy, když ve věci existoval některý z obligatorních důvodů uvedených v § 11 odst. 1, 4 tr. ř., pro který nelze trestní stíhání zahájit, a bylo-li již zahájeno, musí být zastaveno. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. tedy spočívá v tom, že příslušný orgán činný v trestním řízení – v závislosti na tom, kdy vyšel najevo důvod nepřípustnosti trestního stíhání – nerozhodl o zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1, § 188 odst. 1 písm. c), § 223 odst. 1, § 231 odst. 1, § 257 odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř. ani podle § 314c odst. 1 písm. a) tr. ř. Místo rozhodnutí o zastavení trestního stíhání tak došlo k jinému rozhodnutí, které je pro obviněného méně příznivé (zejména k odsuzujícímu rozsudku) a které je rozhodnutím ve věci samé ve smyslu § 265a odst. 1, 2 tr. ř.

Jestliže v posuzovaném případě dovolatel – obviněný K. S. v rámci podaného dovolání namítl, že jeho trestní stíhání pro skutek ze dne 15. 3. 1996 původně kvalifikovaný jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 tr. zák. bylo podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. nepřípustné vzhledem k amnestii prezidenta republiky ze dne 3. 2. 1998 (č. 20/1998 Sb.), lze tuto námitku považovat z hlediska uplatněného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. za právně relevantní.

V obecné rovině je nejprve zapotřebí uvést, že podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat, nařídí-li to prezident republiky, uživ svého práva udílet milost nebo amnestii. Poněvadž zastavení trestního stíhání se týká zásadně skutku, a nikoliv jeho možného právního posouzení podle zvláštní části trestního zákona (srov. přiměřeně č. 64/1965 Sb. rozh. tr.), musí orgán činný v trestním řízení rozhodující o nepřípustnosti trestního stíhání vzhledem k aboličnímu ustanovení amnestie prezidenta republiky nejprve posoudit jako předběžnou otázku (§ 9 odst. 1 tr. ř.), pod které ustanovení trestního zákona je třeba podřadit skutek, pro nějž je obviněný stíhán. Soud přitom není vázán ani právní kvalifikací skutku, jak je uvedena v obžalobě (§ 220 odst. 3 tr. ř. a dále srov. přiměřeně č. 9/1994 Sb. rozh. tr.), a není rozhodné, zda byl skutek chybně právně posouzen, nebo zda je důvodem k jinému právnímu posouzení změna důkazní situace, k níž došlo v pozdějším stadiu řízení. Nejvyšší soud v dané souvislosti považuje za podstatné, že teprve není-li pochybností o tom, jakou právní kvalifikaci lze u posuzovaného skutku použít, lze učinit právní závěr ohledně otázky, zda se na určitý trestný čin (skutek) vztahuje příslušné aboliční ustanovení amnestie prezidenta republiky, v důsledku něhož je trestní stíhání nepřípustné ve smyslu § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř.

V případě obviněného K. S. byl jeden ze skutků (ze dne 15. 3. 1996), pro které bylo vedeno jeho trestní stíhání, původně právně posuzován jako dokonáný trestný čin ublížení na zdraví podle § 221

odst. 1 tr. zák. S ohledem na povahu a intenzitu útoku (vedeného kovovým nástrojem vůči hlavě poškozeného) bylo jednání obviněného ještě v průběhu přípravného řízení překvalifikováno na pokus trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 a § 222 odst. 1 tr. zák., když orgány činné v přípravném řízení (tj. tehdejší vyšetřovatel a následně i státní zástupce) dospěly k závěru, že z inkriminovaného jednání bezprostředně hrozil následek v podobě těžké újmy na zdraví (§ 89 odst. 7 tr. zák.). Státní zástupce ještě před podáním obžaloby postupem podle § 176 odst. 2 tr. ř. upozornil na výše uvedenou změnu právní kvalifikace jak obviněného K. S., tak jeho obhájce. Z uvedeného postupu je zároveň zřejmé, proč v přípravném řízení nedošlo k aplikaci aboličního ustanovení čl. I písm. a) rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 3. 2. 1998 (č. 20/1998 Sb.), které se vztahovalo na trestné činy spáchané úmyslně, jen pokud na ně zákon stanovil trest odnětí svobody nepřevyšující 2 roky. Jestliže dovolatel vytkl orgánům činným v přípravném řízení, že měly použít rozhodnutí o amnestii neprodleně, resp. mechanicky s ohledem na to, že v rozhodnou dobu byl skutek stále ještě kvalifikován jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 tr. zák., a trestní stíhání mělo být z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. ihned zastaveno, nelze s tímto názorem souhlasit. Aboliční ustanovení rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii by zde totiž mohlo být aplikováno pouze za situace, kdyby tehdejší vyšetřovatel nebo státní zástupce neměli pochybnosti o tom, že skutek nelze posuzovat jinak než jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 tr. zák. nebo jiný trestný čin podléhající amnestii. Závěr o tom by museli učinit v rámci vyhodnocení předběžné otázky podle § 9 odst. 1 tr. ř. Je přitom zřejmé, že k takovému závěru nedospěli, neboť jednání obviněného bylo posléze posuzováno přísněji a ještě před podáním obžaloby byl skutek právně kvalifikován již jako pokus trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 a § 222 odst. 1 tr. zák., na který se nevztahovalo aboliční ustanovení čl. I písm. a) rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 3. 2. 1998, takže nepřicházelo v úvahu zastavení trestního stíhání podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. S výše uvedenou právní kvalifikací se ve svých odsuzujících rozsudcích posléze ztotožnily i soudy obou stupňů, přičemž Vrchní soud v Olomouci se v napadeném rozhodnutí věcně správně vypořádal i s otázkou namítané nepřípustnosti trestního stíhání, když dovolatel uplatnil obdobné námitky již ve svém řádném opravném prostředku (odvolání).

S přihlédnutím ke skutečnostem rozvedeným v předcházejících odstavcích Nejvyšší soud neshledal dovolání obviněného K. S. jakkoliv opodstatněným, proto ho podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.